

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Ellida Ohlsson*
 Härad: *Vemmenhög* Adress: *n. 5, Svanstorp, Skurup*
 Socken: *Ör. s. v.* Berättat av: *Egna iakttagelser o.
flera meddelanden*
 Uppteckningsår: *1941.* Född år *i*

Skiftesverk.	s. 1.	Etv. II: 1.
Korsvirket.	s. 1-12.	" II: 2.
Infällning i lastgjärlform och svärgående bindstockar.	s. 13-14.	Etv. II: 4, 5.
Menula.	s. 15-16.	Etv. II: 12.
Takstol.	s. 17-22.	" I: 19.
Faststöd som takbärning (neg. svar)	s. 17.	" II: 18.
Halmtak.	s. 23-27.	" II: 17.
På husets bakre utskjutande bak- vägsmur.	s. 28-33.	" II: 25.
Länshill kök, skilt från vardagsstugan.	s. 34-37.	" II: 26-27.
Öldestadens placering i husets mittlinje.	s. 38-40.	" II: 28.
Härd med i bägge uppsvängd mur- kåpa.	s. 41.	" II: 29.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 8136:1-135.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

^{höks-} Läskild di ör på husets baksida.	s. 42-45.	btw. II: 32
Lögar.	s. 46-47.	btw. II: 35.
Kringbyggda gårdar.	s. 48-51.	" II: 39.
Boningshus o. stall bildar en länga.	s. 51-54.	" II: 40.
Rör.	s. 55.	" II: 42.
Bastur.	s. 56.	" II: 43.
Kölnor.	s. 57-60.	" II: 44.
Byggnadsmaterial.	s. 61-64.	" II: 45.
Statr dörrar och noror.	s. 65-67.	" II: 46.
Innanförster, tvorstottmar o. järn- sprickor.	s. 68-84.	" II: 47.
Teckningar och beskrifningar.	s. 85-135	

(29 sid.
teckn.)

Sektion II. Byggnadskultur.

Liste n: 1 Skiftesverk äger vad jag vet ingen tillämpning
har, då man under lång tid: äldre tiden kallat sig till
Korsviken Liste n: 2.

Elev I: 1

Elev II: 2

1. A. Husen med korsviken har varit allena rådande i den
del av Himmelskops härad som ligger söder om skogsom-
rådet, den del som jag känner närmare till. På några st-
länningar jernväg: Himmelskops i Boringe kan jag säga.
B. Som byggnadsstillet varit allmänt anger inte här någon
enskild by eller gård, men bland de byar som först bi-
behållit sin äldre domliga prägel ville jag nämna Gäddst-
den. Här kan man i våra dagar komma följa byggnadsfö-
rändens utveckling tiderna igenom i så här det ända till
de allra senaste åren varit ären i Lindby by, men nu
är det förändrat.

Q. H. i Boringe gårdar i hus vor intill mitten av 1801 - talat
alla uppförda i korsviken oberoende av förmögenhetsför-
hållandena, antingen de vor egna eller lydde under godsens

3 Konradhus hus ha uppförts på 1801 - Tälts tröjan i dåligt tillstånd in på 1880 - Tälts, men utbyggnaden har varit olika under tidernas lopp, liksom har man ansett olika metoder vid grundläggningen, i just detta gör att man kan se att hus är uppfört i tröjan, vid mitten eller under senare delen av 1801 - Tälts.

Under den äldsta perioden grävde man ej ner grunden utan västade ihop stenar (stora stenar) ovan på jorden utan fräke på någon begränsning till den yta bäggen skulle komma att upptäga. De kommo stora stenar att lägga in i husen i uterför delarna. Endast under stoltare bordsade man sig om att på något mindre statta stenar. Träparna stod direkt på dessa utan ryll.

Samma man på var väl kalla den grund gilla endast obetydligt ovanför markytan, så att lerväggarna tröjde ungefär vid markens nivå i oftast om det låg i första gången om den omgivande marken det skulle gastras starka lutningsförhållanden till för att man skulle höja

upp grundlen. Västst lät man hela kusen följa markens
lutning så att man innerstas steg allt högre & högre för
varje trinkel man steg över. Man "fullde joren".

Sen är egendomligt till vil jag i detta sammanhang nämna
att grundlen till ett var lades runda på marken, medan en
sten gärdsgård, ett "stengårde" lades med omsorg i gränder
hela alvarn ner i jorden i jick en något så var ståt utida.

Om mitten av 1800-talet började man grundlen över mark-
ytan i try på samma gång kända som till markens runda
grundlen lades jämnare i man jämnade av med mindre
stenar i går den en jämn profil, undantagades den
kullig till som uppstod genom de kulliga stenar som en-
bändes. Någon större bänk till hade dock i grundlen
förr än man började mura kusen i samma grundlen av
sprängda & klada stenar. De första husen på riktigt fast
grund med murade väggar jag känner äro från slutet
av 1850-talet i brunnar var om man undantager de s.k.
muckelade för muckelans tid som var undantag.

Ät de högsta de stämorna den den stora grunden satta
de lodräta stolparna av ek eller fur - eller - eller fur
stolpa som sammanbyggna halft om halft med en
på väggens båda båda liggande stick = "båshulten".
en sådan "båshult" gick även på stolpen från en
huset där en innervägg skulle dela huset, två
stående stolpar var här upp liksom i geolerna
de föregående stickarna var tappade in i stolpen
ovanför ytterväggarna. Genom stolpe i "båshult" i
ytterväggen gick en grov trämagel = "bjugg" med
korsst. Uppåt vilade i stolparna lejden, ligan
de stickar som byggats med ändarna mest på
andra halft i halft. Genom lejden gingo stolper
mer änder som byggits ut så att de passade i trä
i lejden och gingo så långt upp som de jämte lejden
gick stia för takets sparrar. En bit nedanför var
i stolpen hål för bjälkens stående ända "bjel-
bja - boode" genom vilken intill stolpen sattes trä

Skript. H. list. n: 2

ACC. N.R. M. 8136:5

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Trängslan för städ av det hela. Genom alla Träng-
slen så var bonade. Där med väl för "veggja-
stegen" som var av vad stogs material (runda
stenar med barken på) som kunde anskaffas.
När "Stommen" till huset var uppsatt i samman-
fogat med "Trängla" där så betecknades var det
kommande till att köda till. Klimatei av den mellan
i utseendet beggartarna till lagom fjärrt kunde nämligen till den
till, så blev det "klimgille" med alla byns kvinnor. Den hade
älsk ihop med kaln i vatten med tillhjälp av otar eller kisten
till en reg, stadig lera. Ingen i Karlarna hade "gäst i
älvan". Nu var lera direkt i älvan till kvinnorna som
tröskt parvis mitt mot varandra i smittade fast lera med
blotta händerna. En kunde ha gott handlag i arbetet, en
annan dåligt i det utförda arbetet som att vara vittner-
bid om hur den ene eller andra skött sig. Man gjorde
här i gjorde jämförelser. Man gav reggarna olika fjärr-
lek besöende på om det var en "redanregg" - ytturagg den

Fekst II lista 2.

ACC. N.R. M. 8136:6.

6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

en inrejan-vägg = innervägg. De fönä, liksom kaggarna till
Tornhusen, var man angelägen om att få tjocka medtis. Torn
passade på i stabilitet som murarna var vidvårdade. Man
får ej glömma att väggstuckarna i stolparna medtis en-
dast stöda stödda mot stenfoten om man kan kalla de
löst lagda stenarna så. De äldre husen från fönä hälften
av 1800-talet har utgållnaden mellan träbalkjeda =
väggarnas trästomme = trummad utgjorts av lera, men
senare blev det mera varierande. Tegel, lesten = mur-
sten eller råsten = obänd handslagen tegel, ofta, när man
behöv dolda på något sätt, omson rå- omson bränd tegel
bestående på hur utvatt för vatten i vind platser var. Om
småsten, som satts i letbuk användes. Det siste hus där
jag varit att man uppförde klina-väggar, var ett hus man
har i nr 4 Skurup någon gång på 1880-talet, men då
var bruket så pass bristligt att man måste anlita de
äldre kvinnorna för att få reda i arbetet. Troligen hade
dessa hus flyttats dit. Annars var nämligen de husman

hus

Skript II liks 2.

ACC. NR. M. 8136:7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

som de uppfördes i korsvirkte formrummen uppfyllde med
rättegel i enkel mur samt bådfrände i ribbade.* Där
man hade enbart tegel i korsvirkte var väggarna färgade
i träverkets färgar. Var de övriga skiften under tak-
skägget ut lesten kunde man kalke derest på stenen.
Väggarna var i enkel mur, men i böningshusen kunde
man ha en vinn mur av rätteg. Lyften saknades.

De hus som hade enkel mur var i regel kallade
dragigare än de med blinda väggar. För, ganska
allmant in på 1890-talet, i undantagsvis senare, var
de blinda luväggarna klädda med kaln, lönghalv
av råg, som hals till väggen medelst pilbägar, som
spikades i små klampar i stålarna. Klamparna, som
man undantagsvis kunnat på se utta kom i senare
tid, o som verkade skeddes meningslösa nu, tjänade
till att motsvara den plats kalnen tog i väggen, och
de i färdiga skuden man i kunnat fästa pinnarna
derest i stålarna. Stånd var det endast de väggar som

* Ardetto elags hus har jag färdig sådana som kallat lot-trä-ryllstuck. På åren
i Lärsmållan, i bönstuga stollarna böningshus. Underlagande stålholm.

"Sto ti värs" - var utsatta för regn övrigt ibland hela
huset alla gårdar som var blöta med kaln; stället för
kalkstrykning. När kalnen förintades eller bläste ~~so~~ var
man lika angelägen att ersätta den, som att lägga ett
nytt tak; stället för ett gammalt. Regn i bläst var det
fin fin i som dessa låga hus var hopfogade så att de
var sega, kunnade de. det längsta sta emot stormar i
regn, när de blevo skyddade för vinden väta (av vinden
de g). De medo sig i blevo meda i alldeles otärlig
hög grad men de hölls ändå ihop, men var blöddela
dålig så väggarna blevo våta i det sedan för, kom
ett förändra att lösa upp husen, det var var som fö
ga husen. Ofta kunnade man, där man på grund av
markens stora lutning måste höja upp grunden (man
lät ja helst huset följa markens lutning, men om det var allt för
starkt så man grundade sig ut i stolparna
likaså i hus dessa ställt sitt stöd i pekade ut i
från luften, väggstakarna sedde ändas likaså,

men det inne sammanhanget i träch för möja att jag sig
efter oanständig hetsen gjorde att det fastän binggt i
skönhet ändå till i sig. Men alla mindre bänster
vidna ut i uggl alla dessa hus i gårdar de
vinden från sydöst lög bändast på i de ofta vee
do sig lodar de de ut myo.

4. Skot slutet av 1850-talet följade man mer i mer
örrgå till mindre väggar för bönings hus, med dub-
bel mur, utvändigt helt eller delvis av tegel i in-
vändigt samt innerväggarna av lesten. Till denna
ältes lermassan liksom klinkluran men halmen
resterade. Leran lades upp på en stäkning - brä-
o lades med händerna i rektangulära former (i tri-
jor av ston former av kvadratisk gummiskåring, senare
av dyggt tegelstens former) stäcks av och sättes till
takning, uttes på kant o på ända i ställdes när de
trakt till eftertrakt i spegel - stävel. Det var att:
Stupa sten. Denna sten utgjorde en fört nämnd

Skt. II Lista 2.

materialer: för visket husen redan man övergivit klinkar
det, men också i de äldre grundmurade husen: bönings-
hus av detta material. Också de stora stenarna: dubbel
mura från slutet av 1850- och början av 60-talet. De är respekt.
Tabel fjöddlek upp till 18 tum. Vårhusen var alltså jämt
av bönviske, så kunde i en gård från 1859 böningslänga
vara av ristkända slag, ena längan av tegel och en-
sta omväxlande i bönviske och stak och låg-länga klink
och kunde omvandla en stenslänga från 1800-talet
början på 1840-talet till böningslänga genom att mura
alla lösa klinkar upp en vägg innanför yttermuren, den
halkstygningen mitt i väggen visar till vägg och gång-
sättet, någon bit av väggarna ha t.o.m. förblivit or-
skel mur, stugans fönster bedrivna omgärdade med stölp
emellan dem. Jag har belagt anförda dessa exempel från
den tid därför att jag vet när i hus de kommit till
och det kan vara av intresse att se om man kan
förstå när man, som i det renare fallet, byggde nytt.

Schl. II lista 2.

ACC. N.R. M. 8136.11

11.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Rutger Macklean, som var en framlyst man, i alla delar
på sin tid uppföra några hus, ett utöver i Sankt Loo &
Kantorsbostaden i Skump. Ett stogs gjutman av lera, som
i kalke de kallades mackeleer hus, men om denna
benämning ryftades på upphovsmannen eller tekniken
har det varit delade meningar om. Man sade vis-
serligen "mackeleer" om Macklean, men också mac-
keleer samman om packa ihop, & lera mackades sam-
man i dessa murar. Denna teknik fick ingen vidare
utbredning. Det var tillslut varit värt att utfoera
i kanske även att på att ta till i när man nödde sig
läggt fram: tiden att de av Macklean förutset-
tens av vanlig typ uppförda husen skulle ses.
Det är myck, allment på 1850-talet, skedd detta
av blandat material, ganska vanligt bränd eller
obränd tegel i konstruktion vid ingången av
1860-talet grundmurade byggnader i delvis även
utöver.

Sch II lista 2.

ACC. N.R. M. 8136:12.

12.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

B. Knsricket börk i sig i det längsta i om det vanligaste
sektet ut.

C. Efter 1860 har de murrade husen mer i mer trängt
igenom i på 1870-talet började man även uppföra hus
med gjut mur. De är chocklader lancersade gjutna
murrarna jämo som nämnt aldrig någon avbildning.

D. B. Perioden 1850-1900 avses i det så angivits som
tiden förut till 1800-talets början.

C. Till det mest tiderna är någon lunda angivna i
tekten.

D. För 1850 är angivet. Efter 1900 eller 1890 helt
annor lunda.

C. Det är konstnärligen på egna iakttagelser jag gynn-
det mina uppgifter, på äldre tid även på äldre nu
avbildas anförantens berättelser. Teckningar specifi-
sera olika gårdar i hus.

Elida Ahlsson född 1889

Upp. tecknat i sept. 1941.

i Skrupp n = 24

Selet II

Lista n: 4-5

ACC. N:R. M. 8136:13

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Infällning i lastbjärt / arm och
Tvingående brudstockar

Selet II: 4, 5

Båda dessa påsar äro oskiljaktligt förnade med kors-
virket de tvingående brudstockarna, innerväggarnas
löstvult i bjälken så väl som stolparna i innerväggarna
utgjorde tillsammans med ytterväggarnas förvit
ett sammanhängande helt i kopparader i ett sammanhang
i innerväggarnas korsvirket skildes sig i från gavlarnas
de tvingående löstvultarna (= de liggande träet mitt i väggarna)
var endast tre halfter infälls i ytterväggarnas stolpar, de
tre väl bindesat väggarna från att falla inåt men de ha
särskilt förmåga att hålla idel ytterväggarna i när gummolen
mottåle gått sig utåt, har dessa brudstockar släppt / fört
i innerväggen har skildt sig från ytterväggen i brudstockens
Tapp har lempit ut ur hållet, öppning kan uppstå i ytterväg-
gen brukat utåt. Uppått gick stolpar i gummolen och den
uppstående tapparna utgjorde jämte bjälken (den övre liggande
stocken), stöd för spårarna. En bit nedan för stock bjälken

Skr. II. lista 4-5.

ACC. N.R. M. 8136:14.

2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ut genom ett hål i stolpen. Genom denna ända av bjälken
bjälkeja-hrede var insatta två grova tränaglar som
jämför ett par snett inåt infällda slår mellan
stolpe i bjälke, göra stölgan åt det hela. Dessa slår
kunde vara byggna i laststjärnform, vilket jag tycker mig
minnas att jag sett någonstans, men i de gamla hus jag
studerat från 1850-talet i äldre ha de endast varit snett
fyll byggna i något eller helt infällda, men utan back.
Här som överallt annars: lejd i stolpar i trätid var
hopsättningarna gjorda med tränaglar (= lyngg).

Så här man g. glömma att: allt förigående trä var
började hål för väggja - stögar överallt där det skulle
vara mur. Gas grunder efter eller marken satta sig
dessa hela tröskhet med väggarna buktade, liksom
vikade: vickja i, bjälkarna viktade, men all
var värbard för en viss grad. En faller vägg reparera-
des i åttio år det utseende den kast förut.

Endast trät egde vunde, utfyllnade hade man grått.

Leht. II Lista 2: 12

ACC. N.R.

M. 8136:15

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Mesula

Nämnat mesula känner jag g. på något luthrande men
jag vet meddelat vad jag vet.

1. A. Omallt särai i gårdar som hus fanns i äldre tiden
en bo = loge antingen det fanns där eller g. i medeltiden
gårdar två, i som dessa en bo - päl = skulle om hana-
hjälkarna. Högden i logen erfordras för stogbirsteringen
A. Husmansställen fanns för åren uppången till vinden
3. Alla gavlarna var precis lika längderna, med två stol-
par utom tvärs stolparna, men i logen fanns två ömse
ridor en bit från golvet en bindstock = bo - balken, i
inre bo - golvet, färdan de två stolparna, halsoågo
upp via båda ändar en bindstock, men i mitten var
fritt. Från dessa bindstockar lyste i stället en stock
nutt upp emot lejd i bjälke. Upp till denna med
stock samt upp om ned till var till bägg alltså var
nedan för balkarna. Fanns där i mörkta väggarna o.s.
till bo - podetloger satt denna ovanför balken var denna

Leht II: 12.

Leht II Lista n: 12.

ACC. N:R. M. 8136:16.

2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

side i två minuter en halv eller högre om högen till om-
allt utom via sönen. Detta för försörjningens skull, så som
lo-pallen. På övriga uthus "gälla" man med stänger i
bjälkarna men i logen behövde man såväl en plats för
"plejelen". Därför hade man här lo-pallen = gälle som
logens kane-bjälkar, som friständes genom en lodrät
stolpe på mitten av lodrens bjälkar rät upp un-
der de yttre kane-bjälkarna. Det blev ett par ben under
lo-pallen, man "palla" säger. På kunde ett trö på mitten
sta frammanför med: kane-bjälken under yttre logen för
starka. En mindre loge hade endast två ränne men
en ston trö o här saknades ju bjälkar eller ersättning
för bjälkar genom stöta vid lodren. Ett ränne: regel - 3 alnar
5. Här man: man två viler höga trö: de gamla husen
gjorde man på så sätt att man lade upp bjälkarna i lägen
i de pale man fanns under lades en annan bjälke som
på den gamla, visst: uthus som i binningshus.
Övriga punkter avslutas två föregående listor 2-4-5.

Sektion II lista n: 19.

ACC. N:R. M. 8136:17.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Takstol

1. Uppgifterna här ansluta sig bäst till föregående, då Takstolen till de klinta korsvikens husen uppfördes samtidigt med i förbunden med det övriga träverket: innan eller samtidigt med klintandet, då det måste finnas skydd överifrån när klanta klintas i bäggarna, annars kunde hela bäggan regna av, därför måste även själva Taket ligga på samtidigt så länge man hade klinta väggar.

Stu II: 19

Beträffande Takstöd, lista n: 18 känner jag inte.

Stu II: 18

2. Takets spannar voro upptill kugga halft i halft med den övre alltså förhållande Triangeln eller tråpbyggjen igenom eller också kummarmidda spik. När man börjat använda spik för sådan beslagning i för spikning av spanen: lejden vet jag ej då man kan påträffa båda slaget i 1850-tals hus. Ett långt spik i lejden: staket för den äldre byggen har nog förkommit under hela den tid som avses, man spica i lejden, i äldre hus, varo "timra" man kunde flytta på en plats

Skrift II. Läst 22-19.

ACC. N.R.

M. 8136:18

2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Till en annan, utan större viktighet: utan att jästna
den här oäkterigen ingen upmärksamhet förkommit.

Är det på spanen om, förtom lägen, den uppskjutande
stolpändan. Span-panen hölls ihop av handbjälkarna
som rullas i, den under, och höjda berende på Takets
olika utgång samt insemellan av med läkter som
uppkommer från var till var samt i lägen med till, i span-
nernas insida. Gaolarnas handbjälkar rullas läge än
de övriga, i brösthöjd, i siffrer kunde ett sådant läge
sittande handbjälkar eller hachet i spanen efter den
man den flyttats, ge besked om att huset blivit till-
byggd. I gamla gamla hus rullas alla handbjälkar lika
högt, men i många fall har man ej varit nog så kända.
I dessa gamla Takets ring kallade man här Takstör
Vad man i präglistan menar med Takstör här har ny-
are tiden till. Man kunde höra Tala vidlyftig Takstör
i logar o.d. vid rekelskiftet, men även då kunde
man bygga nya logar o. lodor med Takstör men

Schl. II hist. 2: 19. ACC. N:R. M. 8136:19.

3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

med bibehållande av loggbois eller ledans bjälkar
vilka dock snart avlägsnades, då de, i de bredare
husen ej våldade belastning, o vore helt överflödiga.

Den olika höga takresningen hade intet med husets
bredd att göra hos äldre hus, och tycks ha varit
något helt godtyckligt i ganska varierande o att hän-
föra en viss utning till viss tidpunkt låter sig säker-
ligen ej göra. En hög takresning i en "holmejdans"
önn fästegodören o bryngslängan till de hus som
uppfördes vid 1800-talet och har varit ganska vanliga.
Holmejdans planritade var en halvcirkel med utskjut
fönster o över den vilade sig halvcirkeln i rummet.
Den längst västerut holmejdans går i tiden och jag ej.
men jag vet att en sådan funnits i mycket gammalt hus
som 1894.

Kedjan i spåren påspikades en bit av ett grönare trä
e.d. för att ge stöd åt de två. Tre laster som kom
utanför spårens ändar, de två utanför väggen, Taksteg
get

Leht II

ACC. N:R. M. 8136:20.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lista n: 19.

Läkten, hela något platt i kuggna, ej sågade smala
trän, vore spikade i spanarna, men inbäddas i ingo de
öru varandra så att en grövre ända förstärkte en
varens då man band om båda. Det var ej så många
med vad läkten vore av eller om de vore absolut raka
då Taket var av halva. Det har förkommit i äldre tid
i Gårdstör i i Tid om 86-åringar minns (kanstee ännu
annotsides för längre tid tillbaka) att man i stället för
läkte som måste spikas band till på spanarna som
fick utgå som undelag för de häppar som halver skulle
bindas på. Villket gienigj sig som hälsat om användbart
men sälj användas gärna, vil hade man gott om *

Gavelstör fanns ej alltså, utan Taksidorna kunde
gå snett emot varandra när Trö eller flera längor byggdes
samma. Ofta hade beringstänger gavelstör i en
ring byggel gård, medan de andra längorna Tak
gingo snett samma. Det riste Taket av denna typ
här i grannskapet, där de varit helt allmänna i hus-

obs!

Leht. II. Lista 19.

ACC. NR. M. 8136. 21.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

man ställe med två långa, som bröt för en par åren
år 1830-35-tals husen som gavelspetsen i regel varit
brädspikad i den skostens fönstret i nästretten som
innanför brädgaveln fönstret en lemmar av två lina
som smetats ihop till en. Ofta som brädskädeln
 varit öppen så att man när det gällde boningslans
 plätt den med spån e.d. Jag vill minnas att jag
 på 1830-40-talet platsen där det endast fanns spån i
 läkten. Den skiljervägg som ibland, orsak inte alls,
 kunde finnas mellan boningslångens vind (=loft)
 i uthusens skalle (=gälle) i hringbyggda gårdar
 kunde även utgås av ett spånflak.

Det mest primitiva material jag hört om var
 vid byggnaden i Långgörsåcker: Gårdstör vid mitten
 av 1800-talet o. intill 1860. Där utgjordes materialet
 till gavelrostet endast av ris som hölls ihop av
 häppar i flätats ihop. Det var g. ovanligt där då i
 för mig sammanfattas med förut nämnda Tåhunden-
lag.

de uppgifterna äro av samme person på samma plats.

4. Vid gavelröstens rika former i material angår för anföras att allt undantagandes isgaveln varit i bruk samt-
digt, gavelspets i snett hopfogade Fekridor, men
inga nya tak av den senare rötter har under här
avsedda tid kommit till. Lera innsjöer gaveln har
mer minnat upp åtminstone till 1860, men har ju
vanligt det var det jag ej.

B. Vanligast under här avsedd tid har brödgaveln
med eller utan utfring i med droppbröda varit
Mindre vanliga, men dock förekommande ha de mäs-
tar helt upp minnade gavelspetsarna varit (q. ä. klint
hus) Ganska vanliga i öfver byholmens gods 1870-90.
Henters brödder i Penns som har mackelade väg-
gar i uppförts under skacklans tid har gavlarna
gjutna nästan helt upp.

5. B. Perioden 1850-1900 anseas

6. För 1850 de primitivaste formerna efter 1900 de nyare
samt helt nya. * Ål. Pussen lida i Sällsjo Gårdströ 1855.

Skript II

list nr: 14.

ACC. NR. M. 8136:23.

Halmfisk

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1-2 A-B Halmfisker kan varit det allmänna sårat i gårdar som hus, enda under taget kan utgjort en stor del av fiskeriet som föreskurnit i hus vid sjöstränderna i mossorna i gårdstör i andra platser där dess funnit. Den lades på på samma sätt som fisk.

Btu II:17

At stora gårdar s. s. Håstbyholm kunde på 1820-talet säga elskan som bokats i fjärra hemmen till anordning, men i regel hade även de stora gårdarna uthus kalmtak skett ut, såvida de inte nyuppfördes där spår i papp på 1820-talet anordnas. Papp på äldre hus förekom då endast i enstaka fall s. s. i något ställe på Jäddbygdens gamla en trösklänga som då uppfördes där fick kalmtak.

3. Alla kalmtak var fast bundna i taket, när sådana fanns, med bäppar över varje takte där kalmen trycktes till när bäppen lades över i bussen fast med vidjon: den täckte med "bäppa o vira", allt av pil. Redan något före reliktskiftet hade man dock i enstaka fall

2.
 börjar ny halmen utanpå det gamla Taket med stä-
 träd, vilken metod vann alltmera insteg allt efter en
 arbetslöshets stego i man fick svårare att skaffe all den
 länghalmen som erfordrades när man skulle töcka kalläng.
 Att göra länghalmen var nämligen ett dyggt i tiden i den
 arbetet. När man byggde Taket med vidjan i bäddar skulle
 det gamla Taket helt rivas ner i ny länghalmen var jämnad
 ut i rad efter rad för omgående läkta till respektabelt tjocklek.
 När det fanns läkta kunde man ju ett regelbundet under-
 lag att följa, men när man i äldre tiden endast hade
 grenarna som pekade åt var rikt hade att fästa bäddarna
 vid var det ganska lätt att få ett fast jämnt tak, man
 måste ju binda där någon gren fanns.

Påläggningen av taket gjordes av Täckarna som passades
 upp av oss av husets folk. Man fordrade skicklighet i arbetet
 sedan Taket var uppbundet skulle det skäras mer slätt
 o fint i Takskägget (= nedre kanten) skäras man sågarna
 Taksidorna i stin, ett stin var tre spår i en spår

och de Täckning
 i den gamla arkiv

c:a bälmar. Dessa vis alena Tak skulle Fickaren kunna binda upp ö skära ner, om Taket var en normal tegel bälmar fra ö upp-passningen likaså, från morgon till kväl. Men Fajle och stä jäme dan. Dock blagade man ej på den Fickara som ej hann skära ner, när han gjörde sitt arbete väl, något som man satte stort värde på. Ett väl lagt halmTak är god halm kunde ä en månd- rida, där ej sol i regn t. g. ligga upp till 20 år i dörren, men i viden i väster ränder kunde den gå åt för 5-6 år. I detta sammanhang kan jag ej undvika att nämna att det hänt att man vid inträffade dilitka år s. s. 1869, att man varit på vägen rida ner halmTak för att skaffe foder åt djuren.

För att på Taket stå vid byggaren måste det föras ned byggjringar - lös halm som breddas över de omvikta Träarna, i för att hålla kvar denna lösa halm lades på byggja-trä. Dessa hängdes parvis över byggjring- en, för i sakt form ned en Trästomme igenom att på häll

en bit ifrån de tunga meterlånga "frans" lillaönda.
Senare, efter 1900, bör byggas dessa med bredare o.
utan rak form. Skan byggas de även byggja med spän-
den ståltrådnät.

För stia åt halmen vid gabelrosten försögs dessa med
en vindsked - en beaktad bredare med en yttre
kant som stödde halmen. Utanpå kulstaket fanns in-
tet stia utan de stormen för för illa fram, de kunde
men tillfälligtvis för bära det allt vad löst man kunde
komma åt även redskap.

4-AB. Utan senare är översikt man som nämnt men i men
till att ny ny halmen utanpå de gamla, drök kan en ö.
man anda in i senare stia källor fast vid den gamla sätter
så att fäde formerna förkommit samtidigt.

5-B. Det här beskrivna efter tiden 1830-1900.

6. Tillkommitiden för de nyddade taken kan sättes till sta-
tet i 1800-talet, då jag vet att de undantagsvis fanns 1899.

7. För 1830 fast kunde take med bäggar i vidjon i

läpsten eller grenar som bunds fast vid spånarna. Man
spånade på allt som skulle betäckas med papp, trä
spiker. Endast kalmtak fanns då hos många. Men
Efter 1900 ha kalmtaken run o run blivit uti avskaffas
och annars material för att man betäckte påsvinn. Vid utskif-
tandet hade spånen ganska allmänt vunnit insteg
särskilt för täckning av nya små hus, men många
gånger lades då även halva i nya hus när man
själs egde jord o vidda på. Endast o.k. bättre hus för
siga då med papptak.

6 Å. Bland sagsmän för jag nämnt nämna min mor
fru Ola Persson född 1834 i Fillerjö-räcken i Gäddbois
räcken, från vilken jag har uppgifterna om grenar i stället
för läpsten som underlag för kalmtaket. Övrigt om uppgif-
terna till den byggda på egna iakttagelser.

Elida Olsson född 1889 i Hammar

Upptröskat i september 1941.

Skrif II Litter: 25. ACC. N.R. M. 8136:28.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

På husets baksida utskjutande bakhusmura.
1. A. Överallt, där endast en stensten fanns, sköt; äldre ha-
bakhusmuren utåfrån husets baksida, då huset var för-
måla att rymma den stora öppna stenstenen i husets mitt-
linje i bakhusen bakom. A. Bondgårdarna på 40 Tect. i denna
fanns på i 1880-tals husen två stenstenar i de var bak-
husen innanför husets murar i längdriktningen.

2. B. A. husmansställen har bakhusen skjutit ut i se-
nare tid, i vid rekelstället var det allmänt så, även om man
undantagsvis redan på 1880-talet genom att rida den mitt-
linje i längdriktningen sågt istället för någon annan
den kök som skulle stå i förbindelse med stugans (ritningar)
Det var något individuellt över dessa ändringar i någon
bestämd regel för den fanns g. i. bra st. i de första f. a.
den gamla typen i den fanns i enstaka f. a. bra an-
men någon av de förra så vanliga med valvet synligt
utifrån men ändå med lut- tak i st. med stugans
heltak kan jag g. minna jag stå i senare i (teckning)

Btu II: 25

3. Ålder Ticens bekungar vor mycket höga, ja så höga att man hade sig kunna stå på i den, men det är nog ändå något förändrat, men man reste här i öster, där man eldade med Tor, en Torhögla i den för uppvärmning i kock och utrymme och var sig därinne under detta arbete, i så också när man skulle stå i taga upp den såd som slago in för Torkning. Man använde nämligen ugner som de slago till för den tröskade yppammalen. På många ställen (även de stora) on-färdas all såd i på alla all den såd som skulle förmalas såväl i präst, all bridsid, men över jordsiden. Sedan den tröskat rensades den med såk, flöds ännu onen, flyda = rätta så att lättare partiklar samlades på ytan så att de kunde avlägsnas. Ugnerens form var oval i formen golvet i stenstenen var nedsläppts under den omgivande muren höjde sig ändå ugneren vals upp över innerstaket-loftet så att uppifrån tröskas det sig som ett rött jätteägg i ett stort svart hål. Ugneren var vit, ty över den låg

Att tjockt lag mossand som hade till uppgift att täta eventuellt uppträande sprickor i såmedelst avvägrat djupa, kulstaket var ju när noggen gick utom väggen i omedelbart grannskap av valvet, i ett par hundra hävar kunde tjäna till att täta öppningen över valvet inåt. Medräkningarna av stenstenen förlängde den väg i rik i grunden hade att tilläggas i minskade och i eld. Jaren.

Materialen för bakugnen var såsom = lasten. obänd tegel tillverkad på platsen för hand = stegen. Stenen = botten i noggen utgjordes av packad lera. Ytterside fanns en flat stenhäla som stödd för botten lera, även hål för pannans eldning i det för stugans uppvärmning kunde ha plats stenhäla i botten som stöck av bit ut i stenstenen.

Det var en viktig konst i en händelse av rik att ha "bränna ut" en sådan nog den allt om av rätt material i stället i lera skulle bränna till tegel sedan

ugnen var mörad. Den skulle långsamt uppvärmas för
att ej spricka i sedan eldas i en med öskande kitta
långt, jag tror en helt dygn utan uppehåll. Dessa
ugnar "långlång" var mycket olika ibland smala
och kalla i många är i man kunde jä tillägg in en ny
änn när den gamla sprack i smulor och sprack, ibland
gingo de ganska fort med. Så var jag att just här.
Än alla hus äro uppförda 1859, man var färdig att
mura den tredje ugnen 1899.

Alla här tre eldstäder i stenstaden voro öppna.
Ettan dör i äldre tider. Fransin bekunnas här rather
att flak av grova plankbiter = bagarons - fjel som
vidare på stenkällan i tittades med leia - kormen.
När första husfallet att två konster att klinka = klinka järn
bagaronen - jag minns att man på 1890-talet skänd samst
sedde att man kunde se när en korma varit med i klink
på hennes handtag när hon handlade bakugnsstenar.
5 Vid skelskipet blev jäm lörar med allmänna

men träffilar har förekommit ännu 10-15 år senare i
endast en måning om något igenom.

Bränd sten användes till tegel 1885 men därifrån
tor jag man använde låsten i det har förekommit
samtliga stället in på 1890-talet till val. Rörarna
brände så snart komma i bruk i nya hus på 1890-
talet, för att senare i samband med uppställare - små
slutna skorstenar helt slä igenom. De funns dock
som g på grund av eldparen vilka rökte de äpple
skorstenarna med träskorade bakugnar, utan endast
gjorde skorstenen mindre ö försäga den med den.
Äldre tidens här beskurna bakugnar var nog täm-
ligen lika till formen endast ströket varierade, men
i senare tid har höjden i årens form varierat, än
har det medelhöga i än det låga valset haft för-
höjd, än har bottens varit oval än rektangulär.

5. B. Där g annars angiver arsen från 1850 - 1900.

C. Vagfärdiga tiden för den nya träskor i arkivet på

full till folk. Övergången till det nya tyckes ha gått fortare i några delar av landsdelen än i skogbygden; snart å gårdarna s.d. i gårdens bös miken. Gårdar med ungt folk har fortare anammat nya vden som varit förenade med fortare än gammalt folk i husen. De gamla ha särskilt i detta fall hållit fast vid det gamla outvätt därför att de g. ville rönge gamla vden i bruk.

8. Efter 1900 blev dock det nya helt i gånge i de gamla nygna i eldstäder m. ännu mindre fimmor har än helt övergått.

Före 1850 fanns såberliga skrostener med bakugn allmänt i prästgårdar med utskjutande valla även i gårdarna, de gamla gårdar färo n. p. d. d. d. men i den allmänna ombyggnaden som då, på 1850-talet prästgårdarna: often fingo alla medelstora gårdar två skrostener med bakugn i länderbyggnaden; den yttre skrostenen (Fackning). Ellids Ohlsson född 1889; skogsgård.

Egen iakttagelse med stöd av äldre anförvatters uppgifter
Uptäckta i året 1941.

Sektion II lista n: 26-27. ACC. N:R. M. 8136:34.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Särskild bok skild från vardagsstugan.

1. A. Jägersstans viken: gård den hus fanns under tiden 1850-1880 eller därifrån så långt människor föddes efter 1818 minner någon eldstad för matlagning: stugan, men efter denna tid kunde jägarnas på hus mans- & småstäl- len komma att ersätta stugan: då fick stugan delvis tjäna som kök & maten lagas där & ej: det kunde också stugan ha överallt varit skild från köksträngarna & förstugan, men beträffande begreppet kök är för- hållanden kaotiska såväl här som där.

Jag skall ~~söka~~ genom teckningar & en särskild uppsats om eldstädernas söka i någon mån klarlägga förhållandena.

2. A. Man måste dra skarpa gränser mellan gårdar som byggts före 1850: efter denna tidpunkt samt mellan gårdar & småställen: hus. & de många gårdar här: ofta, sär- skilt i Skanör, som byggts under 1850 fanns alltså sär- skild kök den stora skild från vardagsstugan, & de medelstora gårdarna (under 40 tdr) fingo två skorstenar

Stu II: 26-27

Lehti II hufu 26-27.

ACC. N:R.

M.

8136:35

2

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

i köksar delningen, en för den vardagliga matlagningen ö
uppvärmning av stugan medelst stugan i det översta eller
inner-stuset ö en för frukt, bak- och rökning av fisk.
dock även den med öppen eldstad för matlagning i
köksar delningens yttre del, den nedre eller yttre
kaminen. Här hade man östra i nästa eller iugjörsta
ö udrasta stesed, men i rydrasta delen av träd-
del - med - stesed ö bag-stesed. vilket är mera be-
tecknande.

5. Den kaminen som var närmast stugan ö användes dag-
ligen var öppen åt lundens långsida, å 1850 - Tulets gård
den åt innerstuset - den del av köket där maten lagades,
mer i äldre gårdar ö i husmansställen delvis in på
1890 - Tulets åt förstugan, där fick förberedningen av maten
ske antingen i stuset utan eldstad utanför förstugan
eller i stugan vilket nog var det vanligaste de bästna
= förvarings platsen för matvaror m.m. fanns på andra
sida om stugan. Å dessa ställen fanns alltså g. nägot

Lehti II Lint 26-27.

ACC. N:R. M. 8136:36.

3

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

särskilt hök utan maten logades i stenstenen i förstugan
i övriga rymlen tråk o.d. försiggick i det kalldes stenset
bakom, detta var ju g. något hök efter värd begrepp
då det saknade oldstad. Där g. detta stes var öppet
at förstugan fanns en dörr i i smågärdena så äldre
tyg även en dörr utåt gården alldeles bredvid i t.o.m.
kvarn och i samma ställe som förstugadörren (utgång)
Man har efter 1850-talet på flera ställen i en direkt
förbindelse mellan det kalldes stenset på andra sidan
förstugan i vandrastugan där den från stenstenen i
husets mittlinga träs och gårdens bakugnen var
i ögen. Så skulle man kunna stenstenen med fri at
på en gång under denna bredvid förstugan som förman-
skedes o. två dörrar i bredvidstugan, men man ved
även bakugnen i husets längdriktning eller med
så att plats blev bakom i likhet med 1850-talets
"innersta stes" (utgång). Så arbetade man mer o. mer
fri at på samma gång mellan stugan i det biverde höket

Sept. II hist 26-27. ACC. N.º. M. 8136-37.

4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

som på måningarna försågs med spis, vid yttre smi-
cande tidpunkt. De äldre hilles brist fäst vid den
öppna eldstaden i skorstenen.

För endast en skorsten fanns eldstaden härifrån såsom
under eldstaden, i bakugnen, pannmuren, och vid den
fanns vilket ej alltid var fallet, samt sättugnen eller
den mera primitiva inmurade jämgrytan i stugan.

Öppen eldstad: Stugan alldeles skänd under 1800-talet.
På kunde man på 1880-90-talet när man ved bak-
ugnen på en liten pannare eller ett riktigt kök vid
sidan av skorstenen, så även genom att man flyttade
fästagan till andra sidan av stugan, vanligt ändring
på 1890-90-talet i husmansställen.

Åt 1830-tals gärdarna förminskades vid olika tid-
punkter skorstenen: innersteiset skildes från den
övriga medelst vägg: bildade kök och fick man
innerkök för matlagning: yttre kök för grovare
Samma lista avslutas helt till de följande.

Sep II lista 1: 28

ACC. N.R. M. 8136:38

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Eldstaden's placering: husets mittlinje
1. A. Överallt i hus ö gändar var skorstenen placerad:
husets mittlinje även om den kunde gå något snett
för att träffa takets ryggring, när man därigenom
sökte få något större utrymme i gamla smala hus
så fick också eldstaden för stugans uppvärmning
överallt sin plats ungefär mitt i huset.

3. Ynneddes så kammare eller fanns sådana på böj-
medd: 1850-tals gändar kunde eldstaden = sät-
tugnen placeras antingen: i mitten eller snett så att
den kom att värma i både stuga i kammare.
I de flesta stugor: ett stort i ett mindre rum stra-
des så att ena vidan vette åt det mindre rummet
kammaren. På 1880-talet kunde man i husen, där hus-
hällen var litet, s. s. hos undantagsfolk, sätta en liten jämspis
vid vidan av sätteggen: därifrån ledde röke värmen in genom
ugnen som fick tjäna som rikgång. Då lagades maten i spisen
och de stora kuskällor kunde man vid samma tid förse den

Sep II: 28

öppna eldstén i skorstenen med en "skiva" av järn med bisk-
höl i stället för den förut brukliga kells- eller ib-foden
på tre ben.

De funnos som brötes fast vid den öppna eldstaden: skor-
stenen med eller utan skiva, ända in till över schel-
skiftet medan andra då längre använd järnspis i stugan
eller i mycket bök eller i det gamla stenset.

4 A På många ställen bibehåll man under samma tid den stora
skorstenen medan man på andra förminskade den mer i
mer i försag den med dör, i vid schelskiftet övergick man
mer i mer till slutet modell, oppstickare.

I detta sammanhang får också nämnas att ännu så sent
som på 1850-talet i början av 60-talet, stugor funnos som
som saknade eldstad, man får ha i åtanke att öppen eldstad
i stugan ej förekommit, i dessa stugor hade man brögläde,
som tog på skorstenens öppna eldstad, i en järngylta
som placerats mitt på stugs-golvet. På här jag listat gamla
brevstäcka dels från Skanör by från mitten av 1850-talet, dels

på Hassle Borsarp på 1860-talet, det sist omnämnde som jag
vet. Den ringa höjden till Taket c:a 180 cm i diameter i de värmesä-
lerande lerväggarna gjorde att man kunde sitta i ringen med ringen
På 1860-talet kunde det förekomma att man åtminstone
i Gärdsbo enligt gamla utsaga murade in en stene
jängryta i stället för rättnings i stugoväggen. Denna eldades
på stenstenen, där en stor bål brände som vid den tiden
med man eldade med (Bekering) Därpå kan jag g. hört
något om grytan på golvet i g. hella om den inmurade kais-
pån, men kan ju därför g. bestämt säga om de två var in i st. f.
B.C. Om vanligheten kan jag g. yttra mig, men här kan jag säga
att det var ihop med folkets ekonomiska ställning i g. som
det först beskrivs med olika inställning till tidens stöcker.
5. Den stora öppna stenstenen murad av västen ö lera som före-
kommit under hela 1800-talet men åtminstone efter 1880-
kan över delen varit av tegel, dock ofta så smått bitat av
regnet blötsade upp ler-stenen under så att "pipan" smolde
mer. Efter 1900 har allt blivit amorblunda ö under för under

Sch. II Lista: 28

ACC. N:R.

M.

8136:41.

4

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

allt sedan 1880-talet, dock med gammalt & nytt jäsides ända
till skelshuset.

Sch. II: 28

Sch. II: 29

Lista 1: 29. Här med i båg uppsvängel murkåpa
måga murkåpor i skydd över eldstaden på den varit
okända, då eldstaden var placerad direkt i uter skydd
i skorstenen i g i stugan. Brantligt var g att kakor av
glans-rot-blankesöd lossnade av ången på bakskärlet i
fukt i maten, hur många man än var med att skapa brist
den. Den gas smak åt maten hur brist man än var att av-
lägsna den, & regnade det droppade det ner på den som
rykade med matlagningen. Ljus i skorstenen fick man
sparsamt från ett litet fönster mitt för eller på den
när skorstenen var i förstugan. För mina barn ången tidde
det sig mest som ett mirakel här där maten lagades. Man
stod i mörker eller i dag i regn & rot med bålet på för
en öppen eld som i äldre tiden fästes för natten för att g
skicka, vid ena sidan var bålet i två sättningar där
glöden kunde hämtas när sättningarna var, då fästes man
ingen här. Anstades i övrigt till efterföljande.

Skrt. II lista n: 32. ACC. NR. M. 8136:42.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Parshild den på husets baksida för boken.

1. A. Särskilt uppgiften jag fått från gamla gårdar i Gärdströ i
Börtinge som minna egna iakttagelser av äldre bebyggelse
här i mellersta delen av häradet uppriser en boksida
på husets baksida (Fickning) ö som den finns i särskilt äldre
gårdar som i 1850-talsgårdarna på den länkas som alltså
i gårdarna
2. B. os husmansställen finns även i många fall en den Fin
det mala stenet i baksidan men ej alltså ibland ledde
den Fin logen, ibland saknades den helt, ibland gick den
till det breda och betagna Tröskuset ö därifrån ut i den på
3. på baksidan. Denna den användes endast för de tygstr. som
färdig gick i denna del av huset, vid Träth ö bakt. bakugur-
gejerna tog ut i in denna väg. 1850-tals gårdarna hade
ofta, dock ej alltså en boksida åt vardera sidan, sakna-
des endera om det var åt baksidan i då var det när
lucka fanns mellan lågarna i denna del av gården. Fanns
ej denna lucka = lågan måste dörrar på baksidan

Btu II: 32

frågas de förfinade måste frågas från församlingarna
i husets bakside för förfrågning av afkast i mycket annat
aspekter på samma sätt i närheten i ännu högre grad.

Alla besökare gingo genom fristugan så även husets
manliga medlemmar, som härades om de gingo i köket
eftom då de hade vidrändigt ärende. Öfriga byggare gingo
genom fristugan in i stugan, där de stannade innan för
dörren.

Fristugan gick allmänt i 1850-talet hus i stället med
högsta i dörren över hela längans bred i en dörr på
i bakriden = kärra-dörren. På smula ställen bibehålls
denne frångång på andra delades den för eller senare
av. I något kortare föringslängd var denna dörr plac-
cerad i kärra-kammaren (Torkstugan).

- 4A. Utvidgningen på husets bakside tillkom i ganska
hög grad när behovet av större utrymme blev allmänt
i stället efter en kammare eller ett extra rum måste
tillfredsställas. Då byggdes en norja eller sundra

- (beskrivde på en karts baksida vetter åt norr eller söder)
mitt för stugan. Detta utrymme tog aldrig, och jag
vet, i anspråk som både helt utan jämst som kam-
mare ö cndast den del som kom utanför eller vid sidan
av stugan kom åt Tinkers baksregionen (för utbyg-
ning av köket eller som ystskammare. Jag är inte riktigt
säker på om jag tror fastslå 1880-talet för dessa utbygg-
gens tillkomst, men tror det är så, då just då strömen
efter en kammare i bättre utrymme var som störst.
- B. Vanligtvis var dock att man sökte utrymme inom
de gränser som fanns.
- C. Dock kom ganska många vagnar i sunden till såväl i
gamla gårdar med smala långor i husmansställen
den långan var för smal att dela på långdikningen
för att få en kammare. Där man absolut ville ha en
kammare i stugans innerdiga tredde ordet var för att
byggde man, var den tredde del och man stugan.
Om vagnen byggdes flyttades skorstenen från husets

mitt linje till norjans när man ville ha varmt en
där annars föblev den kall. Omändring av skorstens-
typ har då varit förtäglad.

Helt allomänna blevo aldrig norjor i sundsva, men
dock för vanliga att räkna för undantag.

B. A. Det Tycks ha varit en viss man i bland folk under
1870-80-talet att till varje pris ja de många rum som
möjligt.

B. Perioden 1850 - 1900 avses

C. Vid olika typer tillkomst beträffar hvaris de tillten

D. För 1850 helt olika den senare tids perioden i mycket
huvudsak för att pentaler hus ombyggts under 1850, så
har skorstens- o. eldstens- ligg helt ändrats men den
utseende bibehållits till inkomst skelskipet.

För 1890-talet har alltså tillhörande helt förändrats
så att det nu är i huvudsak borta. Ett hus i Lindby förs
har nägonlunda förändrats (teckning) ägarer Johanne Järn.

Ellid O. Olsson född 1889 i Munk. I huvudsak egen
iakttagelse. Uppskriftar i oktober 1941.

Logar

1. A Endast i de allra fr̄sta gärdarna i henzärdarna fanns hela log-längor med jätteläge böndernas hagar voro inbyggda i samma hagar med den hring byggda gärdens övriga längor. Låget framgår av teckning af 40-talet i Wille stället fanns två logar med tillhörande ls-gårdar mellan dem var lodvärdar de i stället. Af den ena kunde fr̄stakmännen tr̄ska råg medan husets folk fr̄skade jorden i den andra. Sten en mindre loge fanns i närheten af för huset = ärteloen (ärtkalmen) jättes av jären).

B Satta en gärdarnas logar i allmänhet. Sten husen hade en ls om det fanns aldrig så lite jord till i endast i de allra minsta husen saknades den. Om där fanns ls-gårdar bodde dock på en jord fanns. Ett hus utan loge var i de gamlas ögon något mindre värdigt även om det var nytt, varför vet jag ej, men det förefaller som det betraktats som ett fattigt drömskevis. De sammansbyggda gårdarna hade det ena huset en loge medan den andra bestod av skuret

Stu II: 35

sådan i det för högt res. i sammanhang med den ekonomisk.
2. B. i samhällsiga ställningar, p. större hushålls-plätt desto större
anses de ättningsklasser inom den egna samhälls klassen.

3. Gården i gårdenas ligan, där vides skulle tröskas, var
as varit packad lera i upphöjt över lo-gården nivå
där var: "när-färra i gollet". Ibland var skilnaden en-
dast 5-6 tolv-tio fjärdelen, ibland en hel aln om markens
lutnings förhållande i jordartens genomsläpplighet för
vatten medger det. Om inredningen med avseende på
ligans omändring för tröskning med slaga är nämnt
i annat sammanhang.

4-5. Några förändringar av ligans kämmen jag g. till under
1800-talet, men när man upphörde med elytröskningen
erbjöds de besvärliga balkarna man skulle stiga
över i lammarna ersattes av portar i aktsamheten
om de släts i väl underhållna lergolven upphörde.
Ligan blev inte längre lo i den bemärkelse som förut
anstutes till efterföljande lista.

Lsh. II Lista nr 89. ACC. NR. M. 8136:48.

1.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kringbyggda gårdar.

1. A. Typen för gårdarnas bebyggelse var i hela häradet
samt den kringbyggda slutna gårdsplanen, där man kom
in genom en eller två portöppningar, med portar som låstes
samt på många ställen en mindre lucka vid stuglång-
ans baksida eller på andra ställen vid sommarstuga-
ändan.

2. A. Detta när det gällde gårdar med fyra långor.

En mindre ställe med endast tre långor uppfördes
en mur av grästen vid den fria sidan i porten för
infarten och här, dock ej alltid i stummen utan i husen.

3. Kring gårdsplanen var i synnerhet kringbyggda alla går-
darnas byggnader eller rättare sagt de bildade av den
äldre bebyggelsen en byggnad med olika utrymmen.
I vissa delar av häradet ofta utan gavelstuckor och
1850-tals gårdarna med stugolångan helt eller endast
en ända på men nära intill de andra långorna.

Utanför de sammanbyggda långorna fanns skrammelhus
skrammelhus o

Ötu II: 89

vinhus samt ibland bötka eller bygde-stua på något
arstida (Teckning).

Nåå husen voro helt samma byggda fanns g alltså
mågon stilföregg mellan gälle o vind, ibland kunde
ett spånflak ställa.

4. Hus mans husen o småbruker hade ofta två långa
hufbyggda i vinkel o i äldre tid uppförda utan gavelspets
Typer kan förut omnämnts o hus kan förut förut kan
fin för ett par år sedan (Teckning). Där var färdig i hön-
net o ett litet lo-galo mellan detta o stugans utrymme
om det var ett hus, var det ett smått hus med käll
o flera djur kunde hela hönset utgå till stak o ett trö-
hus med genomgång från stugans stens fönster. Logen
i färdig färdig o loge med lo-galo i renare färdig färdig
i hus långa. Loge färdig i dessa vinkelbyggda hus antingen
djur färdig eller ej.

C. Dessa hus ha varierat med de i lista n: 40 beskrivna
o typerna ha varit ungefär lika uppräntade.

5 B. Efter vad jag kan inhämta ha husen i gårdarna som
främst före 1850 varit helt sammanbyggda, men efter
denne tid har man vid nybyggnad helt eller delvis
något icke stugolängan från de övriga & även byggt den
av annat material & i annan teknik, dock har man
genom sammanbindning bibehållit den slutna typen.
en tid framåt för att mest rektens slut helt överge den
likerna allt annat gammalt i byggnadsfrågan.
Av det nya på 1890-talet finns intet som kan kallas
den just denna art & knappast av 1880-talets kullen.
Endast för utrustningarna bibehålls den sammanhäng-
ande typen. De gamla hus kan iofs se mycket
att stugo-längan varit fristående & de ha även för-
kottats i båda ändarna. & holmejdorna ha slojats.
6 A. Ett par gamla ringbyggda gårdar som delvis ännu
ha utseendet några lunda i bevarat sinas här, en i
Häcke Båcker & äges av Glenning Olsson & en i Lönstorp
som äges av Elov Olsson, samt Håredal ägare Anders
Andersson

Skt II lista n: 39. ACC. N:R. M. 8136 : 51.

4-1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

i Lindby. Sammanbyggda hus med två långa fimer
på n: 24 stump med flera platser omräkade med de
i nästa lista omnämnda husmansställen. Övrigt
för dessa lista sammanföras.

Lista n: 40 Boringshus och ställe bildade en lång
1 A Överallt här ha husen med endast en lång. Men
mycket låga boringshus, låga och fähus omväxlat med
de förut beskrivna med två eller tre sammanbyggda
långor. Det kunde nämligen även förkomma tre långor i
husmansställen här brukaren bedro något yttre, de var
berästa inrymda i den ena långa-stumpen.

3. Här allt inrymdes i en lång och djup fanns var bogen
mellan stenset och fähuset och var längan så bred att den
här plats fanns bogen i bredd med asbalkningen för
kors bär. allt smält färdigt. Gården hade sin plats
delvis bak och delvis i en "hödda" där har ej jöke
hålla tin i en asbalkning vid gatan i en del av bogen.
Det där den endast var att komma åt utifrån och hade sin

Skt II : 40

Skt. II Lst. n: 40 ACC. NR. M. 8136:52.

2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Träg delvis infällt i efterväggen där det öre sträcker
fanns en lamm över trädets utskjutande del. En liten
grönaktig slagg in en yttre yttre del. Lamm fanns
vid ridan av träd. En vanligt sett rindhus var
vet jag g, g heller en del fanns i den sydöstra
delen av trädets, men här fanns de kvar på
1890 - Tallet på enstaka ställe en denna typ hus.
I dessa hus kunde man gå i alla vägar från träd
i trädgården i stället i trädgården ut på lagan i trädgården
som stod i en hus med lamm alldeles intill lag-
väggen alldeles innanför dörren. I trädgården fanns an-
tagen en dör eller en lamm utåt gårdens vägg vid
husets bakre delen gavel - ladan eller mägelen m.
Förtydligas genom teckning.

At gårdar i gränssamhället Gärdströ - Böninge
som jag gjort teckning av efter min svärfars
Peterssons anvisning (född 1855) i som trädgården på
delen av 1800-tallet i tecknats så som den såg ut på

1860-Talet, inhystes djuren i samma långa och utgjorde böningshus. Därför förbindelse fanns visst elck g
och ett tröskställe i fälsjö-räcken var djuren så nära
inhysta sögg i vägg med husets folk och trösk på
väggen satte i tvärlin när hästarna sögo i stallet,
men en direkt förbindelse fanns det jag g. då uppgift
lämnades om att det är på samma tid.

4A Här beskrivna typer av husmanshus i gårdar ha funnits
B samtidigt i varit lika vanliga, men det är endast på
svengångsbyggen mellan borg och slättbyggd jag varit om
att djuren inhysts i medelbart grannskap till stagan
eller i en långa i någon gård. De beskrivna fallen ha
 varit i kornen eller annorlunda gårdar under godsen i
desser fall äga utg. i sin tid anpassning i hela häradet
men var de beskrivna husmans-staller.

5. B. Perioden 1850-1900 arser i ännu tiden före 1850 men g.
tillämpat efter 1900. Dock finns ännu kvar hus med alla
utrymmen i en långa på flera staller i trakten t. se.

Schult II lista n: 40

ACC. N.R. M. 8136:54

4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6A hos Olofus Olofsson i n: 24 Skump och ett hus
som uppförts på 1880-talet på n: 24 ibm. ägdes av Olof-
fus Olofsson.

Säger man i vad en av gårdarna har varit min vä-
gar Olof Olofsson född i Sällsjö-läcken Gårdströ 1855
nu avliden. Det omnämnda utländska vinterhaget
har jag njutit av på husmans stället i n: 24 Skump på
1890-talet, men de försurnas med skick.

Elida Olofsson född 1889 i Skump
upptecknat i okt. 1941.

Angående lista n: 41 "Gårdens gårdar" hänvisas till
varen i lista n: 42 "Gårdarna" med teckningar i
Lands mäs arkivet.

L.H. II lista n: 42. ACC. N.R. M. 8136 : 55.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Rön

Rön var här alldeles okända, men såder torrades
som jämt omnämns i boken i arbetet därmed affade
helt no kvinnfolken. På detta bruk har jag varit gamle
brädda på L. esby i Linsinge ända till härads
örsta del, men det var i de nordliga delarna på jag g.
Bruket har fortlevat in över 1880-talet i för tidsräddning
det delvis in över reholshuset. En-färd har gav
gott brä.

Man var angelägen om att på såder torred i fluddelen =
sällad för malningen i över i stog gärdar på 80-100 till
torredes över på såder i ugn. Det skulle vi vara i
man kunde g. tänks sig annat i de gamla hölls på
därvid i den längsta delen till man g. längre på kvinn
folken till att äta detta stycke i tidsräddande arbetet,
utan risk var det g. heller de det förskott på pigas
eller tjänsteflickor som skulle vara om såder i den vana
ugnen vinnade av hettan i drög från rönströ.

Tabu II: 42

Bästar

Skt II: 43

Bästar var här helt okända.
Fädra ordet bästar kan ju, för den med oftens dialekt
bekante, framkalla föreställningen att det är bästa som
avses. Så är emellertid ej fallet utan dämed menas ett
rum bakom stugan, ett kallt förvaringsrum för kläder,
matvaror i allt, husgeråds väg som ej stod parne i den
ej särskild biskammare fanns hade även klädkistorna
sin plats här. Utan stod även någon vägg där någon eller
några av husets yngre ungdomar lågo vintre som sommar.
I bland fanns ett litet fönster ibland endast någon öppen
glugg. Fönstret kunde ha jämgaller. Fanns iakttagelse fönster
samma flytt begreppet bästa i sommarstuga. Bästar kunde
om den var på 2-3 spårmen bli sommarstuga. Mök att man
med sommarstuga här ej avser bästa för sommaren utan
större kallt o. koldt rum som ej användes i vardagslag.
Så mindre bästa kunde i senare tid delas till kammare i
förestuga eller biskammare o kammare, spiskammare i kamare.
(Teckning)

Lekt. II list nr 44.

Hölmor

1. A. Hölmor ha förekommit ganska till i nra - 3 här p. c. i a. i k. om. område. För dödsfärderna skule som de ställda från omrig bebyggelse i förlogda till en markskat a. d. Den rone trädgård lanns med lilla träd o. s. vid nr 25. Skump lög hölmor vid bottensta trädgårdskörnet, trädgårdens stängdädesgård mellan de lilla träderna (teckning).
2. B. Hölmor ha funnits vid gårdar på 40 till i d. rone, men långt ifrån vid alla, och antitade den närlögn med ägarens tillåtelse där de g. vore gemensamma, vilket de g. varit här i träd som jag känner till. Gårds ägaren uppte hölmor, och det var mest något vederlag beordade nog på grannens ämnen. Vid en medförde man.

3. De hölmor jag här vilk beskriva ska kom till 1920 eller 1921. då den ändrades om i form att ingå sin del i en redskapshus. Den lög i nr 25 skump som förut nämnts utgjorde länge en tydlig föreningslänk mellan gammal till o. ny. Den om kvadratisk fyll formen med omk. 6 alnars rida.

Lekt. II: 44

Sept. II Lista nr 44

ACC. N:R. M. 8136:58,

2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

med blänkta lerväggar i korsvirke. Halmfikat sågades sten-
sten eller rikskål, sluttade lika åt alla fyra sidorna, hade ö-
verst rygging av lös halm ö rygghår. Öll den mycket stora rö-
ken gick söder på ett genom de smala gluggarna å sidorna
samt genom dörrar. Det var nämligen den krånglande varma
röken som skulle torka maten. Dörrarna var kalsdörrar.

På mycket kan jag nästa rätt av köttar men om med-
gäldar ö arbetet kan man se på Ola Persson född 1855
i min mors Harna Bergkvist född 1847 berättat.

Vid de tre sidorna var inuti köttar en nära almskög
men som länade en gång på vid båda sidor i fäden
vid den dörrar var betögar, men mitt emot dörrar vid
den bottensta sidan gick in mot ytterväggen. I denna
mur var på de mindre köttarna ett "köttkål" vid
denna sida som dörrar, på de större ett vid vardera sida.
Den lades vedar på en årn (halk eller stensak). Den
var på aldrig brinna med låga utan endast "ilas"
långsamt förbränas i ryka samt värma. På snar den vis.

Tendens att låga upp dampoden den mer med vattnen, som
ständigt måste jänas till vatten. Mitt åt i kölmen, från
översidan räknat var på knäpp manshöjd en bjälke i
i muren vid nedre ridan en planka som utgjorde stö-
ja för väpna de tät genombrända plankor, = galtarne, som
överst stödde mot bjälken, som för det i dessa strödda
maltet. Naturligtvis i tre dygn skulle denna eld
underhållas i detta malt i en passas innan det
blev malle. Fort. Det var ett krävande arbete, isken
var ytligt påpestande varat för ögonen som andnings-
organen, då man skulle upp över iskebäddar i isen
maltet. Man måste vara två då det annars lätt
kunde hända att somna i trötthet till överhand i den
arbetande somnade i galtarne. Då var ju i färd en in-
ger var tussendes i sådana olyckstiderna kan inte räknas.
Dels krävde isken den stora delen till mest elden
överhand i allt fram up. Man får komma ihåg att all
inledning över elden var av två i taget av halm.

Elisabet Ahlsson född 1889 i Skumby. Uppträdde 1938 då värdar hade.

4. Om man kunde äro torke mat i larar i bekugnen just
än jag kint att det skulle varit förbjudet för oldfarnas phus
Ja ledde röken från ugnen upp under korarna som
var inrättade i likhet med kolnans gaffar. Detta sät
kunde jag dock till undanfaga fallen i hur pass vanligt
det varit att jag gått att säga då det skett i smyg.

B. Vanligtast var att man tokade rita mat i kolnan hemma
eller borta.

C. De under 4 omnämnda fallen har nog i huvudsak gällt
mindre partier, dock nog större än man ville vilja se.

5 B. Under perioden 1850-1900 varas man mest sluter att jag hemma
torkningen av mat avsevärt, dock torkades mat i den höga
jag nämnd om ännu några år in på 1900-talet.

D. Före 1850-talet var förhållandena lika 1850-talet.

Oven tryckeströmmen fanns här i den i "marken" de orsaka
gott större men här de i övrigt var inrättade det jag g.
Lagom är äro mina gamla nu avlidna anföranter.

Elida Andersson född 1899 i Skymning. Uppfostrad 1938 då en

sågas mannen Ala Persson ännu levde. Tackning efter hans anvisning
är inredningen.

Scht. II lista n: 45

ACC. N:R.

M. 8136:61.

1.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Byggnads material

1. Träverket i gårdar o. fattiga hus på Träsköja före 1850
har till stor del utgjorts av ek i kärnfur. o. grova ek.
stolpar. Tycker ha bytt på ett visst anseende.
Fattigare folk fick nöja sig med sämre virke av vad
slag som kunde anskaffas. Vid mitten av 1800-talet
i många gamla byggnader voro flyttade ofta hus-
timmer från en plats till en annan i när man träffar
på kraftiga ekstolpar o. taktimmer av kärnfur i för-
öfrigt träftiga hus har detta hus tämligen säkert g. från
högare uppförts på den plats där sedan kommit. I husmans
staten i n: 24 komur ha flera sådana flyttade husfunter
i helt obefogade hål i ekstolparna ha visat att de varit
jämt använde, somliga visste man var de fört ståt.
I hus under 1800-tallet sedan hälft skillemaden i mate-
riålet i gårdarna o. husens bebyggelse blandats ihop,
dock har det säkert varit olika i äldre tid, då husen
oro malare i träet nogare i fattigmans hus än i de

Scht. II: 45

Torparnas hus under godsen var en jämställd med de fet-
tigare husmännens ö de familjer funnos på 1840-50-talet
som ej ägde annan bepläts än en jordskula med trä eller
the väggar av korpklint lera i kalk, rester nedgrävt i
jorden invid en jordskula eller ett sten-gårde, stampat
jordgolv i trä, sådant det var, av kalk. Det var utens torp-
tjänste bestående ö de ha betatth, ej mer än av lön folk ö an-
strängar, utan även en städigt arbetskolk med barn, som
vuxit upp till mytliga i dubbla medborgare i samhället.
3. Hjälparna var som nämnt i första folk av ek, eller käm-
pen. De ha varit för ö gån använts till hela träverket
De liggande sticharna var av för Takresningen var i
regl av för eller gran, helst för men även bok ha an-
vänts i riknats om det sämsta materialet i gott upp-
der till påstått: "Byggja me bōj ö klina me mōj e
ente mied vāt. Haggstakarna, som skulle ge stid åt
leran i klinta hus ha varit av vad slag man kunde
komma över, flera slag i samma hus, det gick man
it.

och det har såhär även använts grön, armar trävirke och tröt
annars hade inte träagarna blivit sittande så fast som
de ha. De gamla hus som kunde flyttas från en plats till
en annan ha såhär varit hopfogade helt med träaglar
och först så småningom har man övergått till spikning.
Efter vad jag kan iakttaga först i Liden.

De riktigt gamla husen utfylldes träverket med som
man alltid lera och kalk yttligt arjämna med lera
och yttre kalkstruket eller vilket var mycket vanligt
på 1800-talet platt med kalk. Galmått var i yngre tid

4. I senare tid kläddes ofta dessa byggar, liksom de där kon-
strukt var utfyllda med ler- sten eller paddelsten i kalk.
och leabruk, med bräder i utvändigt, eller med bräder på
lock. Hus byggda vid slutet av 1840-talet kunna vara
uppförda av olika material för de olika längorna. På en
har hos oss: Anders Ahlsson i s: s Lönestorp. Skrupp
av de 1859 uppförda husen byggda längan grundmuren
med tjocka murar av råsten - lersten och utvändigt delvis

Tegel med qesims upptill, den ena utkuslängen, stäl-
lsgcbyggad, klinta väggar med korsvirke i väggstaka
i den tredje korsvirke med poolclersten i tegel som utfyllnad
har inrymt övriga choromintygmen. Det visar att på
denne tid all slags material användes samtidigt. Af
grannväder, där några är förut en mändring, af byg-
ggad, förtegr, omändrades en byggelänge till po-
nings har genom att man innesfor klinteräggen satte
fals en tunn lervägg utan stödig förband o utan
att ens arlagarna halften i den gamle vägg.

8. Att nämna något om vanligt beten är ena eller andra
slaget är för vanligt det allt nog för 1850 varit en-
hetligt men efter 1860 något varierande, men de
machelerade väggarna ha varit till de ovanliga o stödig
vunnit insteg.

8. Sedan tidens gjutmen har funnits så pass tidigt att
en länga som rämlade 1876 ersattes med en af gjutmen.
Elinde Ahlson född 1889 i Skump. Upptröcknat 1941.

Leht II

hita n: 46

ACC. N.R.

M.

8136:65

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kalsdönan och kals

1. A. Överallt fanns i äldre ^{tid} kalsdönan = an-dan och
nän-dan med s.k. rönvolar = reolar eller fräsläsa
med eller utan smidd-rönvel = med klä i insidan
Dönanas hängde medelst hängslarna = gångjärnen i
stapla = de staplar som voro inbudsna i de uppifrån
lejdade gående dömslapparna med överstag som utgjör
de dömslapp. Dessa dönan ha bibehållits till uthus
o sät in i renare tid ännu, men redan på 1880-talet
i kanske redan i samband med nybyggnad, på 1840-60-talet
erottas fästingdönan med sådana o. nyare typ i de
2. B. mera välbyggade ställen eller där man var upplagad för
det som var nytt. Dock fanns det ännu vid slutet av 1800-
talet en i annan gammal gård med kalsdönan till fästing
särskilt i skogsträsk. O. husmanställen ha de kummet
jämte kvar i övre reholskiftet i undantagsvis ända
in i allra sista tiden. Där fästing flyttas till annan
del av tången ha nye dönan o. nyare typ in satts i kum.

Leht II: 46

distrikt: 46.

3. Utåt öppnade i medel dörren fanns en list, ibland enkel men ibland med eller mindre utsida, de dessa dörrar öppnades inåt. Stängningsanordningarna ha varit mycket skiftande. Tillsammans dörrar, varslar = violer i sköldskjattsprjåk i kassor, till stäng- i kassor dörrar, blinker kassor i känglar. Innanför ställe - by dörrarna funder i dörrstolpen i äldre hus känge en bom i i andra stolpen var en måne. Denna bom låstes med en särskilt inriktad lås i bygglåsen som var försedd med rycket för att vid månen för ratten för att hindra flyttas att stjälka djur i ställen, vilket i hinde till orsak heter. Sedan häststöld en gång begåts i ett ställe sattes in en sådan bom. Liknande bygglåsar = hille bygglåsar användas även på hästarnas bän för att hindra stöld.

4 A-B Under hela senare hälften av 1800-talet har såväl både den gamla typen av dörrar i nyare fönsters jämsides i bostängslåsar, men där ibland med eldstad fönsters bän i förstugan in till schelstiftet fanns även halvdörrarna bän.

Sk. II dist. nr. 46. ACC. N.R. M. 8136:67.

3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och man öppnade "in-dörrar" för att få ljus.

1850-60-tallets hela par-dörrar voro i regel klädda med
ganska tjocka pärlkantade bräder (g. att förstås med sena-
re tidens pärl-bräder), som uphölls antingen på lock eller
i metallbultar. Över denna fanns ett lågt förslut av
älskönningsars bräder, mer eller mindre utslitna. Redan på
1850-talet avsettes dessa föngr dörrar mångastades av
spjeldörrar med fyrkantig glasruta och dessa med
utslitna listverk. Dessa dörrar skyddades på samtliga ställen
av ytterdörrar, ibland alldeles lika gagnar när denna
var bräderklädd i kalkade eller gråa som denna i släta
att upptäcka när hvar som efter var färdig saknades, där
det var ställt fram i förslutan eller ett steg nedåt.

B. D. Perioder 1850-1900 ses

C. Tackomstiderna för de nyare formerna av delvis angivna
i texten

D. För 1850 var det typiska bilderna som alla efter 1900 helt
annorlunda i högst varierande men något av det gamla kvar.

6. Elida Ahlson född 1889. Hennes uppteckning i stekh. 1941.

Sch II dist 1:47

ACC. N.R. M. 8136:68.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Innan fönster, tröstbeträde och jämsvister

1. A. att skatt uppgiva något om användningen av innan
fönster är omöjligt, då det hänger ihop med när man
ersatte de små fönster-rutiga eller de märkliga fly-
infattade fönstren för fönster bälften av 1800-talet med
större raka-rutiga. De gamla fönstren voro rökade ö-
fängo ej att öppna utan nöts till tv. De större fönster-
vinsjor som undan för undan kom i bruk försågas
ibland, ej alltså, med innan fönster vinter tid, ibland
alla fönstren i de rum som vistades (de andra kunde
ha lämnat för de kalla tiderna), ibland endast vid den
tiden då höll i vind trängde in. Innan fönstren täts
med pappersremor med mjölklistor ö som mellanlägg
användes under tid som jag sjöls minns allt vad ockert
uppfinnings förmågan kunde istad komma. Måderloger för
grambåter var bomull vit eller bjärt färgad eller
färgad all i kador. Grambåter vanligt utgjordes av
ullkador (vunda), innan färg, pappers blommor, i galler

Stu. II:47

Skript. Dist. n: 47

ACC. N:R. M. 8136:69.

2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

klippt papper vilke papper: avvikande färg i framför allt
corghets blommor av skilda slag, färgen går i sådant
färgad massa. Denna grannhet till varandra på vilken
behandlas om i den anordnas är för att i man beundrade
varandras konstruktion i rikte efter upplag.

Tross fattna ha varit helt okända i äldre tider
gäldet utgjordes i äldre tider dels i den schelstiftet
mer högst varierande, av stampad lera - ler - galle.

Övergången till brädgolv eller som man också sade -
pöls - galle kan här följas under hela renässans
tiden av 1800-talet i på många brädgårdar ha de
första ganska brädgolv av breda tjocka plankor, synligt
spikade från 1850-talet blivit utslitna i man
granngårdar jämte till första brädgolv (med osynlig
spikning). Det var i ihop med 1850-talets utbygg-
nad av T. et det bostadshus från denna tid är be-
hållna legat in på 1890-talet. Det kan man
vänta se av de ekonomiska förhållandena.

2 B De måttågande välsituerade borden lade tidigt
 in brädgolv, medan småfolket, småbönder, avundsträ-
 i Trygare fingo behålla luggolvet fram i tiden.

3. Åt smuliga ställen, jag kommer oft från Gröndunga från
 mitten av 1890-talet, kunde man då stuga hela luggolvet
 lägga in brädgolv i kammaren, i rum man på den tiden
 lade brädgolv direkt på luggolvet med bultarna
 nedslagna: detta blev det ett steg upp från stu-
 gan till denna kammare där golvet kom upp i jäm-
 höjd med den höga tröskeln. Följden blev att där blev
 så lågt i taket att man måste stå i stugan för att stå
 sig. Ibland fick sommarstugan brädgolv först av be-
 rets rum: det fanns ofta att man fick ta väl i
 golv-täljarna för grundstenar i ännu mitt i rummet be-
 finnlige jordsatta stena, som man ignorerat när
 golvet var av lera, "grundstenarna" vädde ofta in
 på bit in i rummet. Ibland där det hela rummet
 björstygjade som försvingsrum = bästa fjärr stuga först